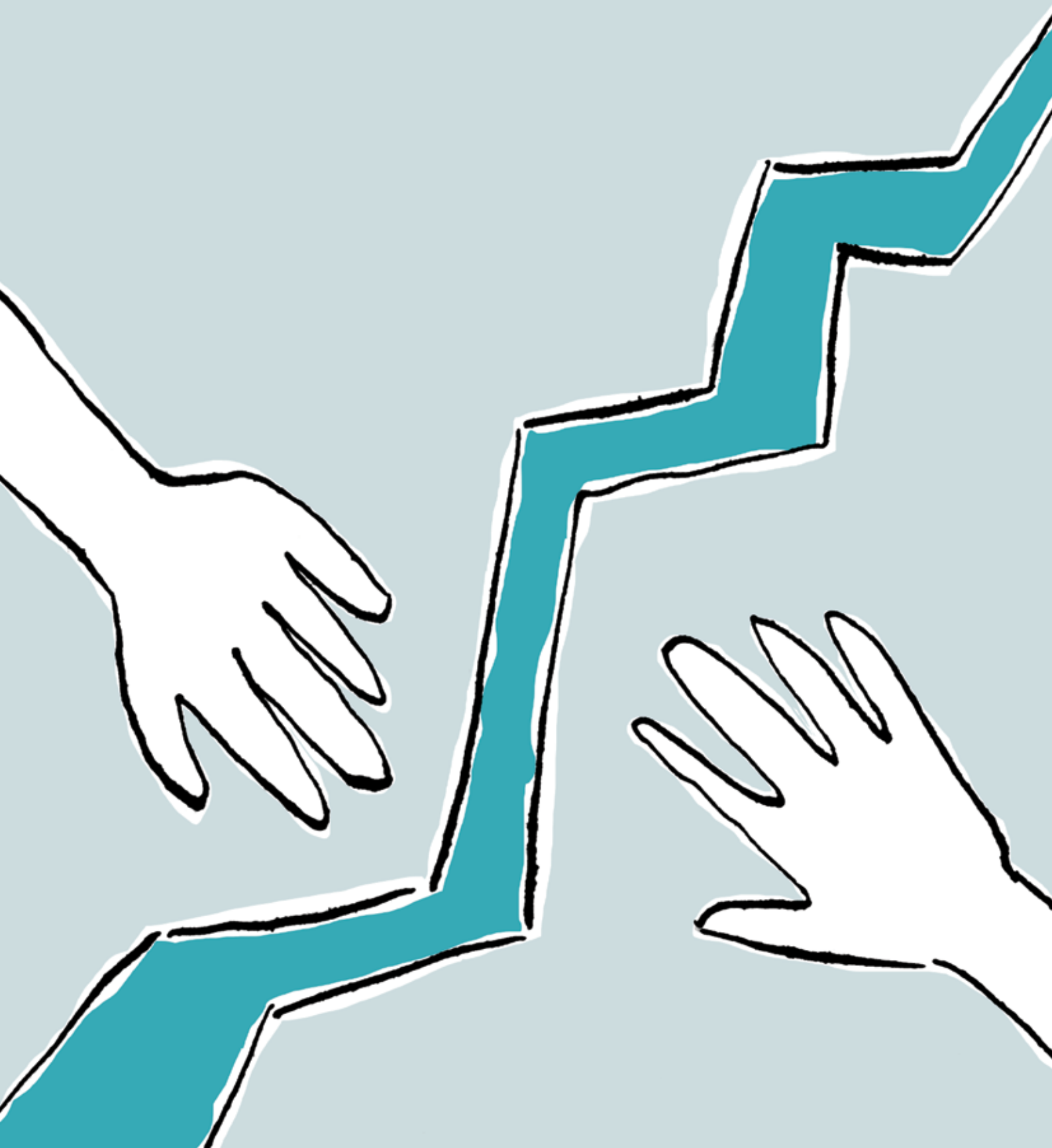

A BERLINI FAL

3/1A MOZAIKOK A FAL TÖRTÉNETÉBŐL

Csoportos feladatlap

Amikor még nem állt a fal

1949-ben megalakult a két német állam, az 1950-es években az NDK és az NSZK határa egyben a Varsói Szerződés és a NATO határa is volt. Mégis: a hidegháború leghidegebb évtizedében Kelet- és Nyugat-Berlin határa nyitva volt. Egészen a Fal építéséig, 1961 augusztusáig bárki átsétálhatott a szovjet zónából az amerikai, a brit vagy a francia övezetbe, vagy felszállhatott a földalattira keleten, és kényelmesen átmehetett nyugatra.

A berliniek a hétköznapiakban – a fal építése előtt – nem sokat érzékeltek a kettészakítottaságból. A forgalom a szektorhatáron át mindkét irányban zavartalanul folyt. Az akkori idők tanúja Frank Beyer filmrendező így vall erről az időszakról:

„Emlékszem, hogy a keleti fodrászüzletek és mosodák tele voltak, mert a nyugatiak tömegesen vették igénybe ezeket az olcsó szolgáltatásokat. A másik oldalon, a határ mentén nyugaton rengeteg mozi volt, ahová a keletiek keleti márkáért válthattak jegyet. És bizonyos árukat, amelyek keleten hiánycikknek számítottak, persze nyugatról hozták át az emberek.”

Nemcsak nyugatról keletre, hanem keletről nyugatra is jártak át dolgozni emberek. Mindkét esetben a fizetések egy részét bonyolult, ám hivatalos módon váltották át. Persze azért zajlott a fekete pénzváltás és a magánkereskedelem is. És a Fal felépítésének közvetlen kiváltó oka éppen ezekben a körülményekben keresendő. Az NDK – ahogy akkor mondták – kivért. Kiáramlott az olcsó áru, és ami sokkal fontosabb volt: tízezrével mentek nyugatra az emberek. Orvos akkoriban már alig maradt az NDK-ban. Nemcsak nyugaton, és nemcsak a nagypolitikában, hanem keleten és a hétköznapiakban is érezhető volt a feszültség, de a Falra akkor még senki sem gondolt.

Feladat

Emeljétek ki a legfontosabb, általánosítható gondolatokat a fenti szövegrészekből, és jegezzétek le ezeket!

.....

.....

.....

.....

.....

Képzeljétek el, hogy Berlin keleti részében élő diákok vagytok 1960-ban. Írjatok egy levelet vidéken élő barátotok számára, amelyben beszámoltok a korabeli berlini hétköznapiak jellemzőiről. Az itt megismert tényeket kiegészíthetitek a fantáziátok alapján.

3/1B MOZAIKOK A FAL TÖRTÉNETÉBŐL

Csoportos feladatlap

A fal megszületése

„Senkinek sem áll szándékában falat építeni Berlinben” – mondta Walter Ulbricht, az NDK államfője 1961. június 15-én, egy sajtóértekezleten. Aztán 1961. augusztus 13-án, egy napfényes vasárnap hajnalban mégis csak megjelent a Fal a nyugati és a szovjet szektor határán.

Egon Bahr, a német szociáldemokrácia nagy alakja, Nyugat-Berlin akkori polgármestere így emlékezik erre a napra: „A város felbolydult. Megrendítő jelenetek játszódtak le, mert családok hirtelen ketté lettek szakítva, már csak integethettek egymásnak. A hangulat a harag, a keserűség, a kétségbeesés, és mindenekelőtt a tehetetlenség keveréke volt.”

A fal teljes hossza: 155 km

(A városon átfutó rész: 43,1 km, Nyugat-Berlint az NDK-tól elválasztó rész: 111,9 km)

A fal betonelemekből készült része: kb. 4 m magas és 106 km hosszú.

A falhoz kapcsolódó drótkerítés: magassága 3-4 m, hossza 67 km.

Az érintésre jelzést adó drótkerítés hossza: 127 km

A gépkocsik átkelését megakadályozó árok hossza: 105 km.

A harckocsik átkelését megakadályozó árokszakas: 5 m mély és 0,9 km hosszú

A falhoz tartozó őrtornyok száma: 302 db

A falhoz tartozó bunkerek száma: 20 db

Feladat

Emeljétek ki a legfontosabb, általánosítható gondolatokat a fenti szövegekből és adatokból, s jegyezzétek le ezeket!

.....

.....

.....

.....

.....

Képzeljétek el, hogy Berlin nyugati részében élő diákok vagytok, és egy nap arra ébredtek, hogy fal választ el a rokonaitoktól és barátaitoktól, akik a város másik felében laknak! Írjatok egy naplórészletet ennek a lapnak a hátoldalára, amelyben az ezzel kapcsolatos friss élményeiteket és érzéseiteket rögzítetek!

3/1C MOZAIKOK A FAL TÖRTÉNETÉBŐL

Csoportos feladatlap

Kapcsolat a város két része között

„Mert egy dolog egyértelmű volt. Átkelési engedélyeket csak akkor kaptunk, ha azzal tárgyaltunk, aki kiállíthatta őket. Ilyen papírokat nem lehetett kapni se Washingtonban, se Moszkvában, se a kelet-berlini városházán, hanem csak a Német Demokratikus Köztársaság kormányától, amelyet mi még csak a nevében sem nevezhettünk. Ez vezetett az első tabu megtöréséhez, tudniillik ahhoz, hogy – ahogy akkor mondták – tárgyalni kezdtünk a börtönőrökkel.” Egon Bahr, nyugat-berlini polgármester

A berliniek többségének nem maradt más választásuk, mint hogy egy időre alkalmazkodjanak a körülményekhez. Mint Egon Bahr felidézi, *„a városépítések például nem hivatalosan egyeztették a terveiket, hátha egy napon megint egyesül Berlin. És, hogy egy egészen más példát említsünk, a csatornákat – ez közhírt – rácsokkal zárták el a nyugatra igyekvő menekülők előtt, de azon a politika sem tudott változtatni, hogy a víz lefelé folyik. Az NDK előben megtehetette volna, hogy mindent elzár, és a Nyugat belefulladását saját szennyvizébe... , és mi is okozhattunk volna nekik kellemetlenségeket. De nem tettük. Ők pedig szerették volna eladni a Berlin környéki gazdaságokból a tejet.”*

Feladat

Emeljétek ki a legfontosabb, általánosítható gondolatokat a fenti szövegekből, és jegyezzétek le ezeket!

.....

.....

.....

.....

.....

Képzeljétek magatokat a korabeli városvezetők helyébe! Képzeljétek el egy olyan telefonbeszélgetést, amely a Kelet-, illetve Nyugat-Berlin ivóvízellátásáért és szennyvízelvezetéséért felelős tisztviselők között játszódhatott le valamikor az 1960-as évek közepén. Írjátok le a párbeszédet ennek a lapnak a hátoldalára!

3/1D MOZAIKOK A FAL TÖRTÉNETÉBŐL

Csoportos feladatlap

A fal áldozatai

A lélektani válság ... akkor következett be, amikor Peter Fechter ötven percen át jajkiáltások közepette haldoklott a Falnál. Mert át akart jutni Nyugatra. Véletlenül arra járt egy amcsi, és az emberek arra kérték, menjen és hozza ide őt. Ő meg azt mondta: nem tehetem. Az én illetékességem itt véget ér. És a nyugat-berliniek ekkor kapták meg a szemléltető oktatást, hogy ... egész Berlin négyhatalmi státusa már nem ér semmit. Nyugat-Berlin életképességét és sérthetetlenségét viszont továbbra is szavatolják. (Egon Bahr, nyugat-berlini polgármester)

Adatok a Kelet-Németországból Nyugat-Németországba menekülőkről

A sikertelen szökési kísérlet miatt bebörtönzöttek száma:	75 000 fő
A falon sikeres átjutók száma:	több, mint 5000 fő
A szökés közben életüket veszítettek száma:	809 fő
A sikeres szökést végrehajtó határőrök száma:	2500 fő
A szökéssel sikertelenül próbálkozó határőrök száma:	1000 fő/év
Az utolsó menekülő (22 éves fiatalember) halálának dátuma:	1989. február 6.

Feladat

Emeljétek ki a legfontosabb, általánosítható gondolatokat a fenti szövegből és az adatokból, s jegyezzétek le ezeket!

.....

.....

.....

.....

.....

Képzeljétek magatokat egy olyan fiatal helyébe, akit egy sikertelen szökési kísérletet követően börtönbe zártak az NDK-ban! Vajon hogyan emlékezett vissza, egy riporternek nyilatkozva 1989-ben erre a napra? Írjátok le a nyilatkozatát ennek a lapnak a hátoldalára!

3/1E MOZAIKOK A FAL TÖRTÉNETÉBŐL

Csoportos feladatlap

A fal és a politika

„Ez volt az első fontos jele annak, hogy ez a rendszer saját erejéből nem tud túlélni. Csak úgy, ha ilyen módon bezárkózik.” Frank Beyer, filmrendező

„A Fallal kezdődött a szovjet birodalom összeomlása, és a német egyesítés. Mert sem Walter Ulbricht, sem Erich Honecker nem tudott élni az eséllyel, hogy a konszolidációt az NDK megreformálására használják fel.” Egon Bahr, nyugat-berlini polgármester

Ha egy eszme, a kommunizmus, amelynek az a célja, hogy az egész világon hasson, ugyanakkor szükségesnek tartja, hogy befalazza a saját embereit, mert az életszínvonalban nem bírja a versenyt, nos, az ilyen eszme már nem fenyegetés. Már túlhaladt a csúcspontján. A Fal felépítésétől fogva a Kelet ideológiája már nem volt fenyegetés, ezért arról kezdtünk gondolkozni, hogy a szovjet rendszer másik oszlopára, a harcokosokra és rakétákra kell összpontosítanunk. Ezért következett el a leszereplés.

És – érdekes módon – a Fal felépítése nemcsak Kelet-, hanem Nyugat-Berlinben is a nyugalom ígéretét is jelentette, még hozzá ott nemcsak átmenetileg, mint keleten, hanem igazából évtizedeken át. Egon Bahr, nyugat-berlini polgármester

Augusztus 16-án nagygyűlést tartottak Nyugat-Berlinben, amelyen Johnson amerikai alelnök is ott volt. Aztán Johnson elment, és otthagytta Kennedy elnök levelét. A nyugat-berlini városházán pedig elkezdtek tanulmányozni a washingtoni üzenetet. Egon Bahr, a város akkori polgármestere így emlékszik vissza arra a napra:

„Ez lecke volt reálpolitikából. Az amerikai elnök azt írta, hogy ezt a szovjet elhatározást csak háborúval lehetne felülvizsgálni, háborút pedig nem akar senki.” Amerika számára „a béke fontosabb volt, mint az önrendelkezés”.

„A nyugati hatalmak 1961-ben egyenesen felhívták a szovjeteket arra, hogy fallal válasszák el egymástól Nyugat- és Kelet-Berlint” – állítja legújabb kutatásai alapján Rolf Steiniger, az innsbrucki egyetem kortörténeti intézetének igazgatósági tagja. „Nyugaton senki nem izgatta fel magát Nyugat-Berlin elszigetelése miatt, éppen ellenkezőleg: fellélegeztek. A berlini fal 1961. augusztus 13-án történt megépítésével bebetonozódott Németország kettéosztottsága, és szilárd elem jött létre egy cseppfolyós környezetben. Különösen Nagy-Britanniának és az Egyesült Államoknak nem állott érdekében Németország újraegyesítése. Az angolok és az amerikaiak siralmas szerepet játszottak. Amint a fal felépült, Bonn számlájára meg akartak egyezni a szovjetekkel.”

Feladat

Képzeljétek el, milyen gondolatokkal tekinthetett Egon Bahr 1961 szilveszterén a jövőbe, amikor a városnak szóló újévi köszöntőjét fogalmazta! Írjátok le a polgármester elképzelt szavait ennek a lapnak a hátoldalára!

3/2 A LÉLEK FALAI

Szerepkártyák

kelet-berlini gimnazista	nyugat-berlini gimnazista
kelet-berlini nyugdíjas	nyugat-berlini nyugdíjas
kelet-berlini gimnazista	nyugat-berlini gimnazista
kelet-berlini nyugdíjas	nyugat-berlini nyugdíjas
kelet-berlini gimnazista	nyugat-berlini gimnazista
kelet-berlini nyugdíjas	nyugat-berlini nyugdíjas
kelet-berlini gimnazista	nyugat-berlini gimnazista
kelet-berlini nyugdíjas	nyugat-berlini nyugdíjas

kelet-berlini gimnazista	nyugat-berlini gimnazista
kelet-berlini nyugdíjas	nyugat-berlini nyugdíjas
kelet-berlini gimnazista	nyugat-berlini gimnazista
kelet-berlini nyugdíjas	nyugat-berlini nyugdíjas

3/3 CSALÁDI NAPLÓ

Egyéni feladatlap

Képzeld magad elé az alábbi berlini családot az 1970-es évekből:

A nagypapa (Willy Weissmauer)

részt vett a háborúban, mint sorkatona. Nem sokkal hazatérése után özvegyen maradt. Kelet-Berlinben él, közel a Checkpoint Charlie-hoz. A fal megépüléséig a Brandenburgi kapu túlsó oldalán lakó lánya látta el. Öregkori betegségek gyötrik. Egyetlen vigasza, hogy levelezik a lánya családjával, és 3 évente egyszer, a balatoni nyaralások idején láthatja az unokáját.

Az apa (Ludwig Gross)

foglalkozása: fémgörgető szakmunkás-technikus. Feleségével és fiával Berlin nyugati részében lakik, de 1961 előtt Kelet-Berlinben dolgozott. A fal felépülésekor azonban szakmát és munkahelyet váltott. Villamosvezető lett Nyugat-Berlin külvárosában.

Az anya (Maria Weissmauer)

tanítónő, aki egy általános iskolában zenét tanít alsó tagozatosoknak. Lakásuk a Brandenburgi kapuhoz közel volt, de a Fal megépítésekor a házat kiürítették, és helyette egy külvárosi negyedben kaptak kényelmes lakást. Rajong a Kelet-Berlinben élő édesapjáért, akivel azonban csak háromévente találkoznak a Balatonnál.

A fiú (Friedrich Gross)

1965-ben született. A kamaszok átlagos életét éli. Szereti a zenét, a táncot, és gyakran jár házibulikba. Otthon mindig lehet rá számítani. Titokban azt tervezi a barátaival, hogy sok-sok embert menekítenek majd át a falon keletről.

Képzeld el azt a naplót, amit ennek a családnak a tagjai írtak 1960 és 1970 között! Írj egy néhány mondatos bejegyzést valamelyik családtag nevében ebbe a képzeletbeli naplóba, egy konkrét dátumhoz kapcsolódóan!

Dátum:

.....

.....

.....

.....

.....

Név: